

PREVODI

str. 83 - 108

UPUTSTVO O SLOBODNOM KRETANJU

UPUTSTVO 2004/38/EZ EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA od 29. aprila 2004. godine o pravu građana Unije i članova njihovih porodica da se slobodno kreću i borave na teritoriji država članica kojom se menja Uredba br. 1612/68 (EEZ) i ukidaju Uputstva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (tekst od značaja za EEP)

EVROPSKI PARLAMENT I SAVET EVROPSKE UNIJE,

Imajući u vidu Ugovor o osnivanju Evropske zajednice, i naročito njegove članove 12, 18, 40, 44. i 52,

Imajući u vidu predlog Komisije,¹

Imajući u vidu mišljenje Evropskog ekonomsko- socijalnog komiteta,²

Imajući u vidu mišljenje Komiteta regiona,³

¹ Službeni list C 270 E, 25.9.2001, str. 150.

² Službeni list C 149, 21.6.2002, str. 46.

³ Službeni list C 192, 12.8.2002, str. 17.

Postupajući u skladu sa postupkom predviđenim u članu 251, Ugovora,⁴ s obzirom na to da:

(1) građanstvo Unije daje svakom građaninu Unije osnovno i individualno pravo da se kreće i da se slobodno boravi na teritoriji država članica, što podleže organičenjima i uslovima propisanim u Ugovoru i merama usvojenim kako bi se postiglo njihovo dejstvo.

(2) slobodno kretanje lica predstavlja jednu od osnovnih sloboda unutrašnjeg tržišta, koje predstavlja prostor bez unutrašnjih granica, u kojem je sloboda obezbeđena u skladu sa odredbama Ugovora;

(3) građanstvo Unije treba da bude osnovni status državljana država članica kada vrše svoje pravo na slobodno kretanje i boravak. Stoga je potrebno kodifikovati i revidirati postojeće instrumente Zajednice koji se odvojeno bave radnicima, samozaposlenim licima, kao i studentima i drugim neaktivnim licima kako bi se pojednostavilo i ojačalo pravo na slobodno kretanje i boravak svih građana Unije;

(4) je u cilju popravljavanja ovog sektorskog, postupnog pristupa pravu na slobodno kretanje i boravak i olakšanja vršenja ovog prava, potrebno da postoji jedan pravni akt kojim će se izmeniti i dopuniti Uredba br. 1612/68. Saveta (EZ) od 15. oktobra o slobodnom kretanju radnika u okviru Zajednice⁵ i ukinuti sledeći akti: Uputstvo Saveta 68/360/EEZ od 15. oktobra 1967. godine o ukidanju ograničenja za kretanje i boravak u okviru Zajednice za radnike država članica i njihove porodice,⁶ Uputstvo Saveta 73/148/EEZ od 21. maja 1973. godine o ukidanju ograničenja za kretanje i boravak u okviru Zajednice za državljane država članica u vezi sa nastanjivanjem i pružanjem usluga,⁷ Uputstvo Saveta 90/364/EEZ od 28. juna 1990. godine o pravu boravka,⁸ Uputstvo Saveta 90/365/EEZ od 28. juna 1990. godine o pravu boravka za zaposlena i samozaposlena lica koja su prekinula svoje

⁴ Mišljenje Evropskog parlamenta od 11. februara 2003. godine (Službeni list C 43 E, 19.2.2004, str. 42), Zajednički stav Saveta od 5. decembra 2003. godine (Službeni list C 54 E, 2.3.2004, str. 12) i Stav Evropskog Parlamenta od 10. marta 2004. godine.

⁵ Službeni list L 257, 19.10.1968, str. 2. Uredba poslednji put izmenjena i dopunjena Uredbom (EEZ) br. 2434/92 (Službeni list L 245, 26.8.1992, str. 1).

⁶ Službeni list L 257, 19.10.1968, str. 13. Uputstvo poslednji put izmenjeno i dopunjeno Aktom o pristupanju iz 2003. godine.

⁷ Službeni list L 172, 28.6.1973, str. 14.

⁸ Službeni list L 180, 13.7.1990, str. 26.

zaposlenje⁹ i Uputstvo Saveta 93/96/EEZ od 29. oktobra 1993. godine o pravu boravka za studente,¹⁰

(5) bi pravo svih građana Unije da se slobodno kreću i borave na teritorijama država članica trebalo, kako bi se vršilo pod objektivnim uslovima slobode i dostojanstva, takođe trebalo dati članovima njihovih porodica, nezavisno od njihovog državljanstva. U svrhe ove Direktive, definicija "članova porodice" takođe treba da obuhvata i registrovane partnere ako je u zakonodavstvu države članice domaćina registrovano partnerstvo¹¹ izjednačeno sa brakom;

(6) kako bi se zadržalo jedinstvo porodice u širem smislu, i bez uticaja na zabranu diskriminacije na osnovu državljanstva, država članica domaćin treba da na osnovu svog nacionalnog zakonodavstva ispita položaj onih lica koja nisu uključena u definiciju članova porodice prema ovom Uputstvu, i koja stoga ne uživaju automatsko pravo ulaska i boravka u državi članici domaćinu, kako bi odlučila da li bi se tim licima mogao dozvoliti ulazak i boravak, uzimajući u obzir njihov odnos sa građaninom Unije ili druge okolnosti, kao što su njihova finansijska ili fizička zavisnost od građanina Unije;

(7) formalnosti povezane sa slobodnim kretanjem građana Unije na teritorijama država članica treba da budu jasno određene, bez uticaja na odredbe koje se primenjuju na nacionalnu pograničnu kontrolu;

(8) u cilju olakšavanja slobodnog kretanja članova porodice koji nisu državljani neke države članice, oni koji su već stekli dozvolu boravka treba da budu izuzeti od uslova dobijanja ulazne vize u smislu Uredbe Saveta (EZ) br. 539/2001 od 15. marta 2001. godine u kojoj su nabrojane treće zemlje čiji državljani moraju imati vizu prilikom prelaženja spoljašnjih granica i one čiji su državljani izuzeti od tog zahteva¹² ili, kada je to primenjivo, u smislu merodavnog nacionalnog prava;

(9) građani Unije treba da imaju pravo da borave u državi članici domaćinu za vreme koje nije duže od tri meseca a da pri tom ne budu podvrgnuti

⁹ Službeni list L 180, 13.7.1990, str. 28.

¹⁰ Službeni list L 317, 18.12.1993, str. 59.

¹¹ Prim. prev. Pod ovim pojmom se uglavnom podrazumevaju zajednice između lica istog pola, ali svoje partnerstvo mogu registrovati i lica suprotnog pola. Pravna dejstva registrovanog partnerstva gotovo su ista kao i pravna dejstva braka, u odnosima između partnera, dok se razlikuju u odnosima između partnera i njihove dece

¹² Službeni list L 81, 21.3.2001, str. 1. Uredba poslednji put izmenjena i dopunjena Uredbom (EZ) br. 453/2003 (Službeni list L 69, 13.3.2003, str. 10).

nikakvim uslovima ili formalnostima osim uslova da imaju važeću ličnu kartu ili pasoš, bez uticaja na povoljniji tretman koji se primenjuje na lica koja traže posao, kako je on priznat u sudskoj praksi Suda pravde;

(10) lica koja koriste svoje pravo na boravak, sa druge strane, ne bi trebalo da postanu nerazuman teret za sistem socijalne pomoći države članice domaćina tokom početnog perioda boravka. Stoga, pravo boravka za građane Unije i članove njihovih porodica za vreme duže od tri meseca treba da bude uslovljeno;

(11) je osnovno i lično pravno boravka u drugoj državi članici Ugovorom dato neposredno građanima Unije i ne zavisi od toga da li su oni završili upravne postupke;

(12) za trajanje boravka duže od tri meseca, države članice treba da imaju mogućnost da traže od građana Unije da se prijave kod nadležnih organa u mestu stanovanja, što se potvrđuje potvrdom o prijavi koja se u tom cilju izdaje;

(13) zahtev posedovanja boravišne dozvole treba da bude ograničen na članove porodice građana Unije koji nisu državljani neke države članice na periode duže od tri meseca;

(14) prateća dokumentacija koju traže nadležni organi radi izdavanja potvrde o prijavi ili boravišne dozvole treba da bude iscrpno navedena kako bi se izbegla različita upravna praksa ili tumačenja, što predstavlja nepotrebnu prepreku za vršenje prava boravka građana Unije i članova njihovih porodica;

(15) članovi porodica treba da budu pravno zaštićeni u slučaju smrti građanina Unije, razvoda, poništaja braka ili prestanka registrovanog partnerstva. Uz dužno poštovanje prema porodičnom životu i ljudskom dostojanstvu, i, u određenim uslovima, kao zaštita od zloupotrebe, treba preduzimati mere kako bi se osiguralo da u takvim okolnostima članovi porodica koji već borave na teritoriji države članice domaćina zadrže svoje pravo na boravak isključivo na ličnoj osnovi;

(16) korisnike prava boravka ne treba proterati sve dok ne postanu nerazuman teret za sistem socijalne pomoći države članice domaćina. Stoga, mera proterivanja ne treba da bude automatska posledica traženja pomoći od sistema socijalne pomoći. Država članica domaćin treba da ispita da li se radi o privremenim poteškoćama i da uzme u obzir dužinu trajanja boravka, lične okolnosti i iznos pomoći koja se daje, kako bi razmotrila da li je korisnik postao nerazuman teret za njen sistem socijalnog osiguranja i da izvrši njegovo proterivanje. Mera proterivanja se ni u kom slučaju ne sme usvojiti u

odnosu na radnike, samozaposlena lica ili lica koja traže posao, kako ih definiše Sud pravde, osim po osnovu javnog poretka ili javne sigurnosti;

(17) bi uživanje stalnog boravka od strane građana Unije koji su izabrali da se na duže vreme nastane u državi članici domaćinu ojačalo osećanje građanstva Unije i da je to ključni činilac u promovisanju socijalne kohezije, što je jedan od osnovnih ciljeva Unije. Pravo stalnog boravka bi stoga trebalo da bude predviđeno za sve građane Unije i članove njihovih porodica koji su imala prebivalište u državi članici domaćinu, poštujući uslove propisane u ovom Uputstvu, neprekidno tokom pet godina a da nisu bili podvrgnuti meri proterivanja;

(18) kako bi bilo istinsko sredstvo za integraciju u društvu države članice domaćina u kojoj građanin Unije boravi, jednom stečeno pravo stalnog boravka ne bi trebalo da bude ničim uslovljeno;

(19) treba zadržati određene prednosti karakteristične za građane Unije koji su radnici ili samozaposlena lica i za članove njihovih porodica, kojima se ovim licima može dozvoliti da steknu pravo stalnog boravka a da nisu pet godina boravili u državi članici domaćinu, budući da se radi o stečenom pravu, datom prema Uredbi Komisije (EEZ) br. 1251/70. od 29. juna 1970. godine o pravu radnika da ostanu na teritoriji države članice nakon što su bili zaposleni u toj državi¹³ i Uputstvu Saveta 75/34/EEZ od 17. decembra 1974. godine o pravu državljana države članice da ostanu na teritoriji druge države članice nakon što su u njoj obavljali delatnost kao samozaposlena lica;¹⁴

(20) u skladu sa zabranom diskriminacije po osnovu državljanstva, svi građani Unije i članovi njihovih porodica koji imaju prebivalište u nekoj državi članici na osnovu ove Direktive, treba da uživaju, u toj državi članici, jednak tretman kao i državljani u oblastima na koje se primenjuje Ugovor, što podleže posebnim odredbama kao stoje izričito predviđeno u Ugovoru i sekundarnom zakonodavstvu;

(21) ipak, treba prepustiti državi članici domaćinu da odluči da li će dodeliti socijalnu pomoć tokom prva tri meseca boravka, ili tokom dužeg vremena kada se radi o licima koja traže posao, građanima Unije koji nisu radnici ili samozaposlena lica ili koji zadržavaju taj status ili članovima njihovih porodica, ili pomoć za izdržavanje tokom studija, uključujući stručno obrazovanje, pre sticanja prava na stalni boravak, tim istim licima;

¹³ Službeni list L 142, 30.6.1970, str. 24.

¹⁴ Službeni list L 14, 20.1.1975, str. 10.

(22) se Ugovorom dozvoljava ograničavanje prava na slobodno kretanje i boravak po osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja. Kako bi se obezbedila čvršća definicija okolnosti i procesnih garantija prema kojima građanima Unije i članovima njihovih porodica može biti zabranjen ulazak ili mogu biti proterani, ovoa Uputstvo treba da zameni Direktivu Saveta 64/221/EEZ od 25. februara 1964. godine o koordinaciji/usklađivanju posebnih mera koje se odnose na kretanje i boravak stranih državljana, koje su opravdane na osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja;¹⁵

(23) je proterivanje građana Unije i članova njihovih porodica po osnovu javnog poretka ili javne sigurnosti mera koja može ozbiljno naškoditi licima koja su se, iskoristivši prava i slobode koje su im date Ugovorom, stvarao integrisala u državu članicu domaćina. Domet tih mera stoga treba da bude ograničen u skladu sa načelom srazmernosti, uzimajući u obzir stepen integrisanosti datih lica, trajanje njihovog boravka u državi članici domaćinu, njihove godine, zdravstveno stanje, porodično i ekonomsko stanje i veze sa njihovom zemljom porekla;

(24) shodno tome, stoje veći stepen integrisanosti građana Unije i članova njihovih porodica u državu članicu domaćina, to treba da bude veći stepen zaštite od proterivanja. Samo u izuzetnim okolnostima, kada postoje imperativni zahtevi javne sigurnosti, preuzima se mera proterivanja protiv građanina Unije koji je više godina prebivao na teritoriji države članice domaćina, naročito ako je u njoj rođen i živeo tokom čitavog života. Nadalje, takve izuzetne okolnosti treba da se primenjuju i na meru proterivanja u odnosu na maloletnike, kako bi se zaštitile njihove veze sa njihovim porodicama, u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta od 20. novembra 1989. godine;

(25) takođe treba detaljno navesti procesne garantije kako bi se obezbedio visok stepen zaštite prava građana Unije i članova njihovih porodica u slučaju da im bude zabranjen ulazak ili boravak u drugoj državi članici, kao i radi poštovanja načela da svaka aktivnost koji preduzmu javni organi mora biti opravdana;

(26) u svakom slučaju, građanima Unije i članovima njihovih porodica kojima je zabranjen ulazak ili boravak u drugoj državi članici treba omogućiti pokretanje sudske postupka;

¹⁵ Službeni list 56, 4.4.1964, str. 850. Uputstvo poslednji put izmenjeno i dopunjeno Uputstvom 75/35/EEZ (Službeni list 14, 20.1.1975, str. 14).

(27) u skladu sa sudskom praksom Suda pravde kojom se državama članicama zabranjuje da izdaju odluke kojima doživotno proteruju sa svojih teritorija lica na koja se ovo Uputstvo odnosi, treba potvrditi pravo građana Unije i članova njihovih porodica koji su bili proterani sa teritorije neke države članice da podnesu novu prijavu nakon razumnog roka, a u svakom slučaju po isteku roka od tri godine od izvršenja konačne odluke o proterivanju;

(28) u cilju zaštite od zloupotrebe prava ili prevare, naročito fiktivnih brakova ili drugih oblika odnosa ugovorenih sa isključivim ciljem uživanja prava na slobodno kretanje i boravak, države članice treba da imaju mogućnost da usvoje potrebne mere;

(29) ovo Uputstvo ne treba da utiče na povoljnije odredbe nacionalnog prava;

(30) u cilju ispitivanja toga kako dalje olakšati vršenje prava na slobodno kretanje i boravak, Komisija treba da sastavi izveštaj kako bi ocenila priliku da podnese sve potrebne predloge u tom smislu, a prevashodno u vezi sa produženjem rokova za bezuslovni boravak;

(31) se u ovom Uputstvu poštuju osnovna prava i slobode i slede načela priznata naročito Poveljom o osnovnim pravima Evropske unije. U skladu sa zabranom diskriminacije korisnika ove Direktive po osnovima kao što su pol, rasa, boja, etničko ili socijalno poreklo, urođene osobine, jezik, veroispovest ili uverenje, političko ili drugo mišljenje, pripadnost etničkoj manjini, imovina, rođenje, invalidnost, starost ili seksualna orijentacija,

USVOJILI SU OVO UPUTSTVO:

Poglavlje I - Opšte odredbe

Član 1. Predmet

Ovim Uputstvom se propisuje sledeće:

- (a) uslovi koji se odnose na vršenje prava na slobodno kretanje i boravak građana Unije i članova njihovih porodica na teritoriji država članica;
- (b) pravo na stalni boravak građana Unije i članova njihovih porodica na teritoriji država članica;
- (c) ograničenja prava predviđenih u (a) i (b) po osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.

Član 2. Definicije

U svrhe ovog Uputstva:

1. "građanin Unije" označava svako lice koje ima državljanstvo neke države članice;
2. "član porodice" označava:
 - (a) bračnog druga;
 - (b) registrovanog partnera građanina Unije, na osnovu prava države članice domaćina, ako se u pravu države članice domaćina registrovano partnerstvo izjednačava sa brakom i u skladu sa uslovima predviđenim u relevantnom zakonodavstvu države članice domaćina;
 - (c) neposredne potomke koji su mlađi od 21 godine ili su izdržavana lica kao i potomke i lica izdržavana od bračnog druga ili partnera, kako je određeno u tački (b);
 - (d) izdržavana lica u direktnom srodstvu u silaznoj liniji kao i takva lica u srodstvu sa bračnim drugom ili partnerom, kako je određen u tački (b);
3. "država članica domaćin" označava državu članicu u koju se građanin Unije seli kako bi vršio svoje pravo na slobodno kretanje i boravak.

Član 3. Korisnici

1. Ovo Uputstvo se primenjuje na sve građane Unije koji se sele ili borave u državi članici koja nije država čiji su oni državljani, i na članove njihovih porodica, kako su određeni u tački 2. člana 2, koji ih prate ili im se pridružuju.
2. Bez obzira na pravo na slobodno kretanje i boravak koja lica mogu nezavisno imati, država članica domaćin dužna je da, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, olakša ulazak i boravak za sledeća lica:
 - (a) sve druge članove porodice, nezavisno od njihovog državljanstva, koji nisu obuhvaćeni definicijom iz tačke 2 člana 2 koji su, u zemlji iz koje dolaze, izdržavana lica ili članovi domaćinstva građanstva Unije koji ima osnovno pravo boravka, ili kada je iz ozbiljnih zdravstvenih razloga potrebno da se građanin Unije lično stara o članu porodice,
 - (b) partnera sa kojim je građanin Unije u trajnoj vezi, uredno potvrđenoj.Država članica domaćin dužna je da detaljno ispita lične okolnosti i tim licima opravda svaku zabranu ulaska ili boravka.

Poglavlje II - pravo izlaska i ulaska

Član 4. Pravo izlaska

1. Bez obzira na odredbe o putnim ispravama koje se primenjuju na nacionalne pogranične kontole, svi građani Unije koji imaju važeću ličnu kartu ili pasoš i članovi njihovih porodica koji nisu državljani neke države članice i koji imaju važeći pasoš imaju pravo da napuste teritoriju države članice radi putovanja u drugu državu članicu.
2. Od lica na koja se primenjuje stav I. ne sme se zahtevati *izlazna viza ili drugi sličan zahtev*.
3. Države članice su dužne da, postupajući u skladu sa svojim nacionalnim pravom, svojim državljanima izdaju i obnavljaju lične karte ili pasoše u kojima se navodi njihovo državljanstvo.
4. Pasoš mora važiti barem za sve države članice i za zemlje kroz koje vlasnik pasoša mora proći kada putuje između država članica. Kada pravom države članice nije predviđeno izdavanje ličnih karata, rok važenja bilo kog pasoša prilikom izdavanja ili obnavljanja ne može biti kraći od pet godina.

Član 5. Pravo ulaska

1. Bez obzira na odredbe o putnim ispravama koje se primenjuju na nacionalne pogranične kontrole, države članice dužne su da dozvole građanima Unije ulazak na svoju teritoriju uz važeću ličnu kartu ili pasoš i da dozvole članovima njihovih porodica koji nisu državljani neke države članice ulazak na svoju teritoriju uz važeći pasoš. Od lica na koja se primenjuje stav I. ne sme se zahtevati ulazna viza ili drugi sličan zahtev.
2. Od članova porodice koji nisu državljani neke države članice može se tražiti ulazna viza u skladu sa Uredbom (EZ) br. 539/2001. ili, gde je primenljivo, u skladu sa nacionalnim pravom. U svrhe ovog Uputstva, posedovanje važeće dozvole boravka iz člana 10. izuzima takve članove porodica od uslova posedovanja vize.
Države članice dužne su da takvim licima olakšaju dobijanje potrebnih viza. Takve vize se izdaju besplatno, čim je to moguće, u hitnom postupku.
3. Država članica domaćin ne sme stavljati ulazni ili izlazni pečat u pasoš članova porodice koji nisu državljani neke države članice pod uslovom da pokažu dozvolu boravka predviđenu u članu 10.

4. Kada građanin Unije ili član porodice koji nije državljanin neke države članice nema potrebne putne isprave ili, ako se traže, potrebne vize, država članica u pitanju dužna je da, pre nego što ih odbije, tim licima da razumnu priliku da pribave potrebne isprave ili da im one budu donete u razumnom roku ili da na drugi način potvrde ili dokažu da su obuhvaćeni pravom na slobodno kretanje i boravak.

5. Država članica može od datog lica tražiti da prijavi svoje prisustvo na njenoj teritoriji u razumnom i nediskriminativnom roku. Propuštanje da se ispuni ovaj uslov može dovesti do izricanja srazmernih i nediskriminativnih sankcija datom licu.

Poglavlje III - Pravo boravka

Član 6. Pravo boravka do tri meseca

1. Građani Unije imaju pravo da borave na teritoriji druge države članice u periodu koji nije duži od tri meseca bez ikakvih uslova ili formalnosti osim zahteva da imaju važeću ličnu kartu ili pasoš.

2. Odredbe stava 1. takođe se primenjuju na članove porodica koji imaju važeći pasoš a koji nisu državljani neke države članice i prate građanina Unije ili mu se pridružuju.

Član 7. Pravo boravka duže od tri meseca

1. Svi građani Unije imaju pravo boravka na teritoriji druge države članice na period duži od tri meseca ako:

(a) su radnici ili samozaposlena lica u državi članici domaćinu; ili

(b) imaju dovoljno sredstava da oni i članovi njihovih porodica ne postanu teret za sistem socijalne pomoći države članice domaćina tokom svog boravka i imaju sveobuhvatno osiguranje za slučaj bolesti u državi članici domaćinu; ili

(c) su upisani u privatnu ili javnu ustanovu, akreditovanu ili finasiranu od strane države članice domaćina na osnovu njenog prava ili upravne prakse, u osnovnom cilju pohađanja nastave, uključujući stručnu obuku; i imaju sveobuhvatno osiguranje za slučaj bolesti u državi članici domaćinu i uvere nacionalne organe, izjavom ili na sličan način, da imaju dovoljno sredstava za sebe i članove svoje porodice da ne postanu teret za sistem socijalnog osiguranja države članice domaćina tokom svog boravka; ili

(d) su članovi porodice koji prate ili se pridružuju građanu Unije koji ispunjava uslove iz tačaka (a), (b) ili (c).

2. Pravo boravka predviđeno u stavu 1 proširuje se na članove porodica koji nisu državljani neke države članice, koji prate ili se pridružuju građaninu Unije u državi članici domaćinu, pod uslovom da taj građanin Unije ispunjava uslove iz stava 1(a), (b) ili (c).

3. U svrhe stava 1(a), građanin Unije koji više nije radnik ili samozaposleno lice zadržava status radnika ili samozaposlenog lica u sledećim okolnostima:

(a) on/ona je privremeno nesposoban/na za rad usled bolesti ili povrede;

(b) on/ona je uredno prijavljen/a kao nezaposlen/a protiv svoje volje nakon zaposlenja koje je trajalo duže od jedne godine i prijavio/la se kao lice koje traži posao u nadležnoj službi za zapošljavanje;

(c) on/ona je uredno prijavljeno kao nezaposlen/a protiv svoje volje po isteku ugovora o radu na određeno vreme na manje od godinu dana ili nakon što je protiv svoje volje postao/la nezaposlen tokom prvih dvanaest meseci i prijavio/la se kao lice koje traži posao nadležnoj službi za zapošljavanje. U tom slučaju, status radnika zadržava se najmanje šest meseci;

(d) on/ona je na stručnoj obuci. Osim ako je on/ona nezaposlen/a protiv svoje volje, za zadržavanje statusa radnika potrebno je da obuka bude povezana sa prethodnim zaposlenjem.

4. Odstupajući od stavova 1 (d) i 2, samo bračni drug, registrovani partner iz člana 2(2)(b) i izdržavana deca imaju pravo boravka kao članovi porodice građanina Unije koji ispunjava uslove iz 1 (c). Član 3(2) primenjuje se na njegove/njene izdržavane srodnike u pravoj silaznoj liniji kao i takve srodnike njegovog/njenog bračnog druga ili registrovanog partnera.

Član 8. Administrativne formalnosti za građane Unije

1. Bez obzira na član 5(5), za periode boravka duže od tri meseca, država članica domaćin može zahtevati od građanina Unije da se prijavi kod nadležnog organa.

2. Rok za prijavu ne može biti kraći od tri meseca od datuma dolaska. Potvrda o prijavi se izdaje odmah, i u njoj se navodi ime i adresa lica koje se prijavljuje i datum prijave. Propuštanje da se izvrši prijava može dovesti do izricanja srazmernih i nediskriminatornih sankcija tom licu.

3. Radi izdavanja potvrde o prijavi, države članice mogu tražiti da građani Unije na koje se primenjuje tačka (a) člana 7(1). pokažu važeću ličnu kartu ili pasoš, potvrdu o angažovanju od poslodavca ili potvrdu o zaposlenju, ili dokaz da su samozaposlena lica, građani Unije na koje se primenjuje tačka (b) člana 7(1). pokažu važeću ličnu kartu ili pasoš ili pruže dokaz da ispunjavaju njime predviđene uslove, građani Unije na koje se primenjuje tačka (c) člana 7(1). pokažu važeću ličnu kartu ili pasoš, pruže dokaze o upisu u akreditovanu ustanovu i dokaze o sveobuhvatnom osiguranju za slučaj bolesti i izjavu ili ekvivalentno sredstvo iz tačke (c) člana 7(1). Države članice ne mogu tražiti da se ova izjava odnosi na konkretno određeni iznos sredstava.

4. Države članice ne smeju propisati fiksni iznos koji smatraju "dovoljnim sredstvima", ali moraju uzeti u obzir lično stanje lica u pitanju. U svakom slučaju ovaj iznos ne sme biti viši od praga ispod koga se državljanima države članice domaćina daje socijalna pomoć, ili, ako se ovaj kriterijum ne može primeniti, viši od minimalne penzije po osnovu socijalnog osiguranja koju isplaćuje država članica domaćin.

5. Za izdavanje potvrde o prijavi za članove porodice građanina Unije, koji su i sami građani Unije, države članice mogu tražiti da se podnesu sledeće isprave:

(a) važeća lična karta ili pasoš;

(b) isprava u kojoj se potvrđuje postojanje porodičnog srodstva ili registrovanog partnerstva;

(c) gde je primenjivo, potvrdu o prijavi građanina Unije koga prate ili kome se pridružuju;

(d) u slučajevima na koje se primenjuju tačke (c) i (d) člana 2(2), pisane dokaze da su ispunjeni njima predviđeni uslovi;

(e) u slučajevima na koje se primenjuje član 3(2)(a), ispravu koju izdaje nadležni organ u zemlji porekla ili zemlji iz koje dolaze u kojoj se potvrđuje da su izdržavana lica ili članovi domaćinstva građanina Unije, ili dokaz o postojanju ozbiljnih zdravstvenih razloga zbog kojih je neophodno potrebno da se građanin Unije lično stara o članu porodice;

(f) u slučajevima na koje se primenjuje član 3(2)(b), dokaz o postojanju trajne veze sa građaninom Unije.

Član 9. Administrativne formalnosti za članove porodice koji nisu državljani neke države članice

1. Države članice dužne su da izdaju dozvolu boravka članovima porodice građanina Unije koji nisu državljani neke države članice, kada je planirano vreme boravka duže od tri meseca.
2. Rok za podnošenje prijave za dobijanje dozvole boravka ne može biti kraći od tri meseca od datuma dolaska.
3. Propuštanje da se ispuni zahtev podnošenja prijave za dozvolu boravka može dovesti do izricanja srazmernih i nediskriminativnih sankcija tom licu.

Član 10. Izdavanje dozvola boravka

1. Pravo boravka članova porodice građanina Unije koji nisu državljani neke države članice dokazuje se izdavanjem isprave pod nazivom "Dozvola boravka za člana porodice građanina Unije" najkasnije šest meseci od datuma podnošenja prijave. Potvrda o prijavi za dozvolu boravka izdaje se bez odlaganja.
2. Radi izdavanje dozvole boravka, države članice zahtevaju podnošenje sledećih isprava:
 - (a) važećeg pasoša;
 - (b) isprave kojom se potvrđuje postojanje srodstva ili registovanog partnerstva;
 - (c) isprave o prijavi, ili, u odsustvu sistema prijave, drugi dokaz o boravku u državi članici domaćinu za građanina Unije koga prate ili kome se pridružuju;
 - (d) u slučajevima na koje se primenjuju tačke (c) i (d) člana 2(2), dokaze o tome da ispunjeni njima predviđeni uslovi;
 - (e) u slučajevima na koje se primenjuje član 3(2)(a), isprave izdate od strane nadležnog organa u državi porekla ili državi iz koje dolaze kojom se potvrđuje da su izdržavana lica ili članovi domaćinstva građanina Unije, ili dokaz o postojanju ozbiljnih zdravstvenih razloga zbog kojih je neophodno potrebno da se građanin Unije lično stara o članu porodice;
 - (f) u slučajevima na koje se primenjuje član 3(2)(b), dokaz o postojanju trajne veze sa građaninom Unije.

Član 11. Važenje dozvole boravka

1. Dozvola boravka iz člana 10(1) važi pet godina od datuma ili izdavanja ili tokom predviđenog vremena boravka građanina građanina Unije, ako je ovaj period kraći od pet godina.

2. Na važenje dozvole boravka ne utiču privremena odsustva koja nisu duža od šest meseci tokom jedne godine, ili duža odsustva zbog služenja vojnog roka ili jedno odsustvo od najviše 12 uzastopnih meseci iz važnih razloga kao što je trudnoća ili rođenje deteta, teška bolest, studije ili stručna obuka, ili upućivanje na rad u drugu državu članicu ili treću zemlju.

Član 12. Zadržavanje prava boravka od strane članova porodice u slučaju smrti ili odlaska građanina Unije

1. Bez obzira na drugu tačku, smrt građanina Unije ili njegov odlazak iz države članice domaćina ne utiče na pravo boravka članova njegove/njene porodice koji su državljani neke države članice.

Pre sticanja prava stalnog boravka, lica u pitanju moraju ispuniti uslove predviđene tačkama (a), (b), (c) ili (d) člana 7(1).

2. Bez obzira na drugi stav, smrt građanina Unije ne znači gubitak prava boravka članova njegove/njene porodice koji nisu državljani neke države članice i koji su boravili u državi članici domaćinu u svojstvu članova porodice najmanje godinu dana pre smrti građanina Unije. Pre sticanja prava na stalni boravak, pravo boravka datih lica ostaje uslovljeno time da pokažu da su radnici ili samozaposlena lica ili da imaju dovoljno sredstava da ne postanu teret za sistem socijalne pomoći države članice domaćina tokom svog boravka i da imaju sveobuhvatno osiguranje za slučaj bolesti u državi članici domaćinu, ili da su članovi porodice, već ustanovljene u državi članici domaćinu, lica koje ispunjava te uslove. "Dovoljna sredstva" određena su kao u članu 8(4). Takvi članovi porodice zadržavaju svoje pravo boravka isključivo na ličnoj osnovi.

3. Odlazak građanina Unije iz države članice domaćina ili njegova/njena smrt ne znači gubitak prava boravka za njegovu/njenu decu ili roditelja koji ima starateljstvo nad decom, nezavisno od državljanstva, ako deca borave u državi članici domaćinu i upisana su u obrazovnu ustanovu, kako bi se u njoj školovali, do završetka njihovog školovanja.

Član 13. Zadržavanje prava boravka članova porodice u slučaju razvoda, poništaja braka ili prestanka registrovanog partnerstva

1. Bez obzira na drugi stav, razvod, poništaj braka građanina Unije ili prestanak registrovanog partnerstva, kako je određeno u tački 2(b). člana 2. ne utiče na pravo boravka članova njegove/njene porodice koji su državljani neke države članice.

Pre sticanja prava trajnog boravka, lica u pitanju moraju ispuniti uslove iz tačaka (a), (b), (c) ili (d) člana 7(1).

2. Bez obzira na drugu tačku, poništaj braka ili prestanak registrovanog partnerstva iz tačke 2(b) člana 2 ne podrazumeva gubitak prava boravka članova porodice građanina Unije koji nisu državljani neke države članice ako:

(a) je pre pokretanja postupka razvoda ili poništaja braka ili prestanka registrovanog partnerstva iz tačke 2(b) člana 2, brak ili registrovano partnerstvo trajalo najmanje tri godine, uključujući ijednu godinu u državi članici domaćinu; ili

(b) na osnovu sporazuma između bračnih drugova ili partnera iz tačke 2(b). člana 2. ili na osnovu sudske odluke, bračni drug ili partner koji nije državljanin neke države članice ima starateljstvo nad decom građanina Unije; ili

(c) je to potrebno zbog naročito teških okolnosti, na primer, ako je bio/bila žrtva nasilja u porodici dok su brak ili registrovano partnerstvo trajali; ili

(d) na osnovu sporazuma između bračnih drugova ili partnera iz tačke 2(b). člana 2. ili na osnovu sudske odluke, bračni drug ili registrovani partner koji nije državljanin neke države članice ima pravo viđanja sa maloletnim detetom, pod uslovom daje sud presudio da se to viđanje mora odvijati u državi članici domaćinu, dok god se to zahteva.

Pre sticanja prava na trajni boravak, pravo boravka tih lica ostaje uslovljeno time da mogu da pokažu da su radnici ili samozaposlena lica ili da imaju dovoljno sredstava za sebe i članove svoje porodice tako da ne postanu teret za sistem socijalne pomoći države članice domaćina tokom svog boravka i imaju sveobuhvatno osiguranje za slučaj bolesti u državi članici domaćinu, ili da su članovi porodice, već ustanovljene u državi članici domaćinu, lica koja ispunjava te uslove. "Dovoljna sredstva" određena su kao u članu 8(4).

Takvi članovi porodice zadržavaju svoje pravo na boravak isključivo na ličnoj osnovi.

Član 14. Zadržavanje prava na boravak

1. Građani Unije i članovi njihovih porodica imaju pravo na boravakka predviđeno članom 6, sve dok ne postanu nerazuman teret za sistem socijalnog osiguranja države članice domaćina.

2. Građani Unije i članovi njihovih porodica imaju pravo na boravak predviđeno članovima 7, 12. i 13. sve dok ispunjavaju njima postavljene uslove.

U posebnim slučajevima, kada postoji ozbiljna sumnja u pogledu toga da li građanin Unije i članovi njegove/njene porodice ispunjavaju uslove iz članova 7, 12. i 13, države članice mogu proveriti da li su ti uslovi ispunjeni. Ove provere se ne vrše sistematski.

3. Mera proterivanja ne može biti automatska posledica korišćenja sistema socijalne pomoći države članice domaćina od strane građanina Unije ili članova njegove ili njene porodice.

4. Odstupanjem od stavova 1. i 2. i bez obzira na odredbe Poglavlja VI, mera proterivanja ne srne se ni u kom slučaju usvojiti protiv građana Unije ili članova njihovih porodica ako:

(a) su građani Unije radnici ili samozaposlena lica, ili

(b) su građani Unije ušli na teritoriju države članice domaćina kako bi tražili posao. U tom slučaju, građani Unije i članovi njihovih porodica ne smeju biti proterani sve dok građani Unije mogu pružiti dokaze da traže posao i da imaju stvarne šanse da budu angažovani.

Član 15. Procesne garantije

1. Postupci predviđeni članovima 30. i 31. po analogiji se primenjuju na sve odluke kojima se ograničava slobodno kretanja građana Unije i članova njihovih porodica po osnovu koji nije javni poredak, javna sigurnost ili javno zdravlje.

2. Prestanak važenja lične karte ili pasoša na osnovu kog je dato lice ušlo u državu članicu domaćina i koja je izdata uz potvrdu o prijavi ili dozvolu boravka ne predstavlja osnov za proterivanje iz države članice domaćina.

3. Država članica domaćin ne može uvesti zabranu ulaska u kontekstu odluke o proterivanju na koju se primenjuje stav 1.

Poglavlje IV - Pravo stalnog boravka

DEO I – KVALIFIKOVANOST

Član 16. Opšte pravilo za građane Unije i članove njihovih porodica

1. Građani Unije koji su zakonito boravili u državi članici domaćinu neprekidno tokom pet godina imaju pravo stalnog boravka u toj državi. Ovo pravo ne podleže uslovima iz Poglavlja III.
2. Stav 1. se takođe primenjuje na članove porodice koji nisu državljani neke države članice i koji su zakonito boravili sa građaninom Unije u državi članici domaćinu neprekidno tokom pet godina.
3. Na neprekidnost boravka ne utiču privremena odsustva koja nisu duža od ukupno šest meseci godišnje, ili odsustva dužeg trajanja zbog služenja vojnog roka, ili jedno odsustvo od najviše 12 uzastopnih meseci iz važnih razloga kao što je trudnoća ili rođenje deteta, ozbiljna bolest, studije ili stručna obuka, ili upućivanje na rad u drugoj državi članici ili trećoj zemlji.
4. Jednom stečeno pravo stalnog boravka se gubi samo odsustvom iz države članice domaćina koje je duže od dve uzastopne godine.

Član 17. Izuzeci za lica koja više ne rade u državi članici domaćinu i članove njihovih porodica

1. Odstupanjem od člana 16, pravo stalnog boravka u državi članici domaćinu pre isteka neprekidnog roka od pet godina boravka uživaju:
 - (a) radnici ili samozaposlena lica koja, u vreme prestanka rada, navrše godine koje, prema pravu te države članice, daju pravo na starosnu penziju, ili radnici koji prekinu plaćeni posao radi prevremene penzije, pod uslovom da su u toj državi članici radili najmanje prethodnih dvanaest meseci i u njoj boravili neprekidno duže od tri godine.

Ako prema pravu države članice domaćina određene kategorije samozaposlenih lica nemaju pravo na starosnu penziju, smatraće se daje starosni uslov ispunjen kada dato lice navršši 60 godina života;
 - (b) radnici ili samozaposlena lica koja su neprekidno boravili u državi članici domaćinu duže od dve godine i prestali da u njoj rade usled trajne nesposobnosti za rad.

Ako je ta nesposobnost posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti na osnovu koje dato lice ima pravo na naknadu koju u celosti ili delom plaća ustanova države članice domaćina, ne sme se postavljati uslov dužine boravka;

(c) radnici ili samozaposlena lica koja, nakon tri godine neprekidnog rada i boravka u državi članici domaćinu, rade kao radnici ili samozaposlena lica u drugoj državi članici, u isto vreme zadržavajući svoje mesto boravka u državi članici domaćinu, u koje se, po pravilu, vraćaju svakog dana ili najmanje jednom nedeljno.

U svrhe sticanja prava iz tačaka s (a) i (b), smatra se da je trajanje zaposlenja u državi članici u kojoj dato lice radi proteklo u državi članici domaćinu.

Periodi nedobrovoljne nezaposlenosti uredno prijavljeni nadležnoj službi za zapošljavanje, periodi tokom kojih lice nije radilo iz razloga za koje nije odgovorno ili odsustva sa posla ili prestanak radi usled bolesti ili povrede smatraju se periodima rada.

2. Uslovi u pogledu dužine boravka i rada iz tačke (a) stava 1. i uslov u pogledu dužine boravka iz tačke (b) stava 1 ne primenjuju se ako je bračni drug ili registrovani partner iz tačke 2(b). člana 2. radnika ili samozaposlenog lica državljanin države članice domaćina ili je izgubio državljanstvo te države članice na osnovu braka sa tim radnikom ili samozaposlenim licem.

3. Nezavisno od državljanstva, članovi porodice radnika ili samozaposlenog lica koji borave sa njim na teritoriji države članice domaćina imaju pravo stalnog boravka u toj državi članici, ako je radnik ili samozaposleno lice steklo pravo stalnog boravka u toj državi članici na osnovu stava 1.

4. Ako radnik ili samozaposleno lice umre dok još radi ali pre sticanja prava stalnog boravka u državi članici domaćinu na osnovu stava 1, članovi njegove porodice koji sa njim borave u državi članici domaćinu stiču pravo stalnog boravka u toj državi, pod uslovom daje:

(a) radnik ili samozaposleno lice, u vreme smrti, neprekidno boravio na teritoriji te države članice dve godine; ili

(b) smrt posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti; ili

(c) preživeli bračni drug izgubio građanstvo države članice zbog braka sa radnikom ili samozaposlenim licem.

Član 18. Sticanje prava stalnog boravka za određene članove porodice koji nisu državljani neke države članice

Bez obzira na član 17, članovi porodice građanina Unije na koje se primenjuju članovi 12(2). i 13(2), koji ispunjavaju uslove njima postavljene, stiču pravo stalnog boravka nakon što zakonito borave u državi članici domaćinu pet uzastopnih godina.

DEO II - ADMINISTRATIVNE FORMALNOSTI

Član 19. Isprava kojom se potvrđuje stalni boravak za građane Unije

1. Države članice na zahtev građanima Unije koji imaju pravo stalnog boravka, nakon provere dužine trajanja boravka, izdaju ispravu kojom se potvrđuje stalni boravak.
2. Isprava kojom se potvrđuje stalni boravak izdaje se u što kraćem roku.

Član 20. Dozvola stalnog boravka za članove porodice koji nisu državljani neke države članice

1. Države članice izdaju članovima porodice koji nisu državljani neke države članice, a koji imaju pravo stalnog boravka, dozvolu stalnog boravka u roku od šest meseci od podnošenja zahteva. Dozvola stalnog boravka automatski se obnavlja svakih 10 godina.
2. Zahtev za izdavanje dozvole stalnog boravka podnosi se pre nego što dozvola boravka prestane da važi. Propuštanje da se ispuni uslov podnošenja zahteva za izdavanje dozvole stalnog boravka može dovesti do izricanja srazmernih i nediskriminativnih sankcija tom licu.
3. Prekidi boravka koji nisu duži od dve uzastopne godine ne utiču na važenje dozvole stalnog boravka.

Član 21. Neprekidnost boravka

Za svrhe ove Direktive, neprekidnost boravka može se dokazivati svim dokaznim sredstvima koja se koriste u državi članici domaćinu. Neprekidnost boravka prekida se svakom uredno izvršenom odlukom o izbacivanju protiv zainteresovanog lica.

Poglavlje V - Odredbe zajedničke za pravo boravka i pravo stalnog boravka

Član 22. Prostorno važenje

Pravo boravka i pravo stalnog boravka odnose se na celu teritoriju države članice domaćina. Države članice mogu nametnuti teritorijalna ograničenja prava boravka i prava stalnog boravka, samo kada se ista ograničenja primenjuju i na njihove državljane.

Član 23. Povezana prava

Nezavisno od državljanstva, članovi porodice građanina Unije koji imaju pravo boravka ili pravo stalnog boravka u nekoj državi članici imaju pravo da se zaposle ili samozaposle.

Član 24. Jednak tretman

1. Poštujući posebne odredbe izričito predviđene Ugovorom i sekundarnim zakonodavstvom, svi građani Unije koji borave na teritoriji države članice domaćina na osnovu ove Direktive uživaju jednak tretman kao državljani te države članice u okviru Ugovora. Uživavanje ovog prava proširuje se na članove porodice koji nisu državljani neke države članice i koji imaju pravo boravka ili stalnog boravka.

2. Odstupanjem od stava 1, država članica domaćin nije dužna da prizna pravo na socijalnu pomoć tokom prva tri meseca boravka, ili, gde je primenljivo, tokom dužeg perioda predviđenog u članu 14(4)(b), niti je obavezna da, pre sticanja prava stalnog boravka, prizna pomoć za studiranje, uključujući stručnu obuku, koja se sastoji od studentske pomoći ili studentskih kredita licima koja nisu radnici, samozaposlena lica, lica koja zadržavaju taj status i članovi njihovih porodica.

Član 25. Opšte odredbe u vezi sa boravišnim ispravama

1. Posedovanje potvrde o prijavi iz člana 8, isprave kojom se potvrđuje stalni boravak, isprave kojom se potvrđuje daje podnet zahtev za izdavanje dozvole boravka za člana porodice, dozvole boravka ili dozvole stalnog boravka ni u kom slučaju ne može predstavljati preduslov za prava ili završetak neke upravne formlosti, budući da se pravo može dokazati svakim drugim dokaznim sredstvom.

2. Sve isprave iz stava 1 izdaju se bez naknade ili uz naknadu koja nije veća od one koju domaći državljani plaćaju za izdavanje sličnih isprava.

Član 26. Provere

Države članice mogu sprovesti provere poštovanja zahteva koji proizilazi iz njihovog nacionalnog prava da stranci uvek pri sebi imaju potvrdu o prijavi ili dozvolu boravka, pod uslovom da se isti zahtev primenjuje i na domaće državljane u odnosu na ličnu kartu. U slučaju neispunjenja ovog uslova, države članice mogu izreći iste sankcije kao i one koje se izriču domaćim državljanima kada pri sebi nemaju ličnu kartu.

Poglavlje VI - Ograničenja prava ulaza i prava boravka na osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja

Član 27. Opšta načela

1. Poštujući odredbe ovog Poglavlja, države članice mogu ograničiti slobodu kretanja i boravka za građane Unije i članove njihovih porodica, nezavisno od državljanstva, po osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja. Ovi osnovi ne mogu se koristiti radi postizanja ekonomskih ciljeva.

2. Mere koje se preduzimaju po osnovu javnog poretka ili javne sigurnosti moraju biti u skladu sa načelom proporcionalnosti i moraju se zasnivati isključivo na ličnom ponašanju pojedinca u pitanju. Prethodne krivične osude same po sebi ne predstavljaju osnov za preduzimanje tih mera.

Lično ponašanje pojedinca u pitanju mora predstavljati stvarnu, neposrednu i dovoljno ozbiljnu pretnju koja utiče na neki od osnovnih društvenih interesa. Opravdanja koja nisu povezana sa detaljima slučaja ili koja se oslanjaju na zahteve opšte prevencije neće se prihvatiti.

3. Kako bi se utvrdilo da li dato lice predstavlja opasnost za javni poredak ili javnu sigurnost, prilikom izdavanja potvrde o prijavi, ili, ako nema sistema prijave, najkasnije tri meseca od datuma dolaska datog lica na njenu teritoriju ili od datuma kada je pristupio tog lica na njenoj teritoriji prijavljeno, kako je predviđeno u članu 5(5), ili prilikom izdavanja dozvole boravka, država članica može, ako to smatra neophodnim, tražiti od države članice porekla, i, ako je potrebno, od druge države članice, da joj dostave podatke o prethodnoj kaznenoj evidenciji koje je lice možda imalo. Takvi upiti ne smeju postati rutinski. Upitana država članica dužna je da dostavi svoj odgovor u roku od dva meseca.

4. Država članica koja je izdala pasoš ili ličnu karti dužna je dozvoliti držaocu isprave koji je izbačen po osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja iz druge države članice da ponovo uđe na njenu teritoriju bez ikakve formalnosti čak i ako je isprava prestala da važi ili je državljanstvo sporno.

Član 28. Zaštita od proterivanja

1. Pre donošenja odluke o proterivanju po osnovu javnog poretka ili javne sigurnosti, država članica domaćin dužna je da uzme u obzir dužinu boravka datog lica na njenoj teritoriji, njegovu/njenu starost, zdravstveno stanje, porodičnu i ekonomsku situaciju, društvenu i kulturnu integrisanost u državu članicu domaćina i obim njegovih/njenih veza sa zemljom porekla.

2. Država članica domaćin ne sme doneti odluku o proterivanju protiv građana Unije ili članova njihovih porodica, nezavisno od državljanstva, koji imaju pravo stalnog boravka na njenoj teritoriji, osim iz ozbiljnih razloga u vezi sa javnim poretkom ili javnom sigurnošću.

3. Odluka o proterivanju ne može se doneti protiv građanina Unije, osim ako se zasniva na obaveznim razlozima javne sigurnosti, kako ih definišu države članice, ako su:

(a) boravili u državi članici domaćinu prethodnih 10 godina; ili

(b) maloletni, osim ako je proterivanje neophodno u najboljem interesu deteta, kako je predviđeno u Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima deteta od 20. novembra 1989. godine.

Član 29. Javno zdravlje

1. Jedine bolesti koje opravdavaju mere kojima se ograničava sloboda kretanja su bolesti koje mogu izazvati epidemiju, kako su određene odgovarajućim dokumentima Svetske zdravstvene organizacije, i druge infektivne bolesti ili zarazne parazitske bolesti koje su predmet zaštitnih odredaba koje se primenjuju na državljanke države članice domaćina.

2. Bolesti koje se jave nakon tri meseca od datuma dolaska ne predstavljaju osnov za proterivanje sa teritorije.

3. Kada postoje ozbiljne indicije daje to potrebno, države članice mogu, u roku od tri meseca od datuma dolaska, tražiti od lica koja imaju pravo boravka da se podvrgnu besplatnim medicinskim ispitivanjima kako bi se potvrdilo da ne pate ni od jedne bolesti iz stava 1. Takva medicinska ispitivanja ne smeju postati rutinska.

Član 30. Obaveštavanje o odlukama

1. Lica u pitanju se pismeno obaveštavaju o svakoj odluci koja se donosi prema članu 27(1), tako da mogu da razumeju njenu sadržinu i značaj koji ona za njih ima.
2. Lica u pitanju se detaljno i u potpunosti obaveštavaju o razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja na kojima se zasniva odluka u njihovom slučaju, osim ako je to suprotno interesu bezbednosti države.
3. U obaveštenju se navodi sud ili upravni organ kome dato lice u pitanju može uložiti žalbu, rok za žalbu i, gde je primenljivo, rok u kome lice treba da napusti teritoriju države članice. Osim u uredno potvrđenim hitnim slučajevima, taj rok ne može biti kraći od mesec dana od datuma obaveštenja.

Član 31. Procesne garantije

1. Lica u pitanju imaju pravo da podnesu pravni lek sudskom i, gde je primenljivo, upravnom organu protiv svake odluke koja je protiv njih done ta po osnovu javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.
2. Kada pravni lek protiv odluke o izbacivanju prati zahtev za izricanje privremene mere o odlaganju izvršenja te odluke, do proterivanja sa teritorije ne može doći dok se ne donese odluka o privremenoj meri, osim: ako se odluka o proterivanju zasniva na prethodnoj sudskoj odluci; ili ako je lice u pitanju već imalo pristup pravnom leku; ili ako se odluka o izbacivanju zasniva na obaveznim razlozima javne sigurnosti prema članu 28(3).
3. U postupku po pravnom sredstvu ispituje se zakonitost odluke, kao i činjenice i okolnosti na kojima se zasniva predložena mera. U njima se utvrđuje da odluka nije nesrazmerna, naročito u pogledu uslova iz člana 28.
4. Države članice mogu izbaciti pojedinca u pitanju sa svoje teritorije dok traje postupak po pravnom leku, ali ne mogu sprečiti pojedinca da se lično brani, osim kada njegovo/njeno prisustvo može dovesti do ozbiljnih problema za javni poredak ili javnu sigurnost ili kada se žalba ili pravni lek odnosi na zabranu ulaska na teritoriju.

Član 32. Trajanje mera proterivanja

1. Lica proterana po osnovu javnog poretka ili javne sigurnosti mogu podneti zahtev za ukidanje odluke o proterivanju po isteku razumnog roka, a u svakom slučaju po isteku tri godine od izvršenja konačne odluke o proterivanju koja je valjana usvojena u skladu sa komunitarnim pravom, predlažući dokaze na osnovu kojih se ima utvrditi daje došlo do značajne

promene okolnosti na kojima se zasnivala odluka o njihovom proterivanju. Država članica u pitanju dužna je da donese odluku po ovom zahtevu u roku od šest meseci od podnošenja.

2. Lica iz stava 1 nemaju pravo ulaska na teritoriju države članice u pitanju dok se razmatra njihov zahtev.

Član 33 Proterivanje kao kazna ili pravna posledica

1. Država članica domaćin ne može izreći odluku o proterivanju kao kaznu ili pravnu posledicu pritvora, osim ako ispunjava uslove iz članova 27, 28 i 29.

2. Ako je odluka o proterivanju, kako je predviđena u stavu 1, izvršena više od dve godine nakon što je izrečena, država članica proverava da li dato lice trenutno i stvarno predstavlja pretnju za javni poredak ili javnu sigurnosti i ocenjuje da li je došlo do značajnih promena u okolnostima od izricanja odluke o proterivanju.

Poglavlje VII - Završne odredbe

Član 34. Obaveštavanje javnosti

Države članice dužne su da šire informacije u vezi sa pravima i obavezama državljana Unije i članova njihovih porodica o pitanjima na koje se odnosi ovo Uputstvo, naročito putem kampanja o podizanju svesti javnosti koje se sprovode preko državnih i lokalnih medija i drugih sredstava komunikacije.

Član 35. Zloupotreba prava

Države članice mogu usvojiti neophodne mere da odbiju, prekinu ili povuku bilo koje pravo stečeno na osnovu ove Direktive u slučaju zloupotrebe ili prevare, kao stoje fiktivni brak. Sve takve mere moraju biti srazmerne i podležu procesnim garantijama iz članova 30 i 31.

Član 36. Sankcije

Države članice propisuju odredbe o sankcijama koje se primenjuju na kršenje nacionalnih pravila usvojenih radi sprovođenja ove Direktive i preduzimaju mere potrebne za njihovu primenu. Propisane sankcije moraju biti delotvorne i srazmerne. Države članice obaveštavaju Komisiju o tim odredbama najkasnije do 30. aprila 2006. godine i u što kraćem roku u slučaju izmene.

Član 37. Povoljnije odredbe nacionalnog prava

Odredbe ove Direktive ne utiču na zakone, uredbе ili administrativne propise neke države članice koje bi bile povoljnije za lica na koja se odnosi ovo Uputstvo.

Član 38. Prestanak važenja

1. Članovi 10. i 11. Uredbe (EEZ) br. 1612/68 prestaju da važe od 30. aprila 2006. godine.
2. Direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ prestaju da važe od 30. aprila 2006. godine.
3. Upućivanja na ukinute odredbe i Direktive smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu.

Član 39. Izveštaj

Najkasnije 30. aprila 2006. godine Komisija podnosi izveštaj o primeni ove Direktive Evropskom parlamentu i Savetu, zajedno sa neophodnim predlozima, naročito o mogućnosti produženja roka tokom kog građani Unije i članovi njihovih porodica mogu boraviti na teritoriji države članice domaćina bez ikakvih uslova. Države članice dostavljaju Komisiji podatke potrebne za sastavljanje ovog izveštaja.

Član 40. Unošenje

1. Države članice su dužne da usvoje zakone, uredbе i administrativne propise potrebne za sprovođenje ove Direktive do 30. aprila 2006. godine.
Kada države članice usvoje ove mere, te mere će sadržati upućivanje na ovu Direktivu, ili će biti praćene takvim upućivanjem prilikom službenog objavljivanja. Načine za izradu takvih upućivanja utvrđuje država članica.
2. Države članice dostavljaju Komisiji tekst odredaba nacionalnog prava koje usvajaju u oblasti na koju se odnosi ovo Uputstvo, uz tabelu iz koje se vidi kako odredbe ove Direktive odgovaraju usvojenim nacionalnim odredbama.

Član 41. Stupanje na snagu

Ovo Uputstvo stupa na snagu danom svog objavljivanja u Službenom listu Evropske Unije.

Član 42. Adresati

Ovo Uputstvo je upućena državama članicama.